

Veronika Kačová

Šťěstí je relativní

strana 2

Komentář

Romana Horvátha:
Kam směřujeme?

strana 3

Irena Eliášová:

Solidarita ani...
Covid krize

strana 6–7

ZPRÁVY

PRAHA – Vášnivě debaty na téma výroků zpěváka Radka Bangy v DVTV neutichají. Nově se k nim vyjadřují i občanští členové Rady vlády pro záležitosti romské menšiny prostřednictvím Aleny Gronzíkovej.

„Radek Banga se dopustil v rozhovoru pro DVTV mnoha chyb, když nepodloženými informacemi řadí část Romů k osobám, které parazitují na dávkovém systému a ze svých dětí cíleně vytváří rukojmí, aniž by tato tvrzení podložil důkazy,“ vysvětluje Alena Gronzíkovej postoj občanských členů Rady vlády pro záležitosti romské menšiny v prohlášení, které zaslala serveru Romea.cz.

„...podkopává svými vyjádřeními nejen důstojnost Romů, ale také práci mnoha Romů na systémových změnách a zlepšení života Romů v České republice,“ dodává Gronzíkovej.

PRAHA – V pátek 16. dubna schválili poslanci ve třetím čtení významné změny v nastavení exekucí. Institut pro sociální inkluzi (IPSI) vypracoval přehled změn, které začnou platit, bude-li občanský soudní řád ve znění přijatých pozměňovacích návrhů schválen i Senátem.

Pokračování na str. 2

COVID-19 vytváří chaos v politice na národní i mezinárodní úrovni

Situace kolem pandemie představuje velkou neznámou pro nás všechny. Jde o nezvyklý stav věcí, který mnohé generace nepamatují. Největší zodpovědnost za řešení krize jde pak samozřejmě do nejvyšších pater politiky. Vzniká tím následně i větší prostor pro kritiku směrem k Evropské unii. Euroskeptické hlasy poukazují na pomoc Číny epidemií těžce zasažené Itálii nebo na ruské letouny s lékařskou pomocí přistávající v italské Lombardii. Schopnost reflexe do vlastních řad projevila také předsedkyně Evropské komise Ursula von der Leyenová. Ta se domnívá, že covid politici podcenili. Tiskové zprávy o činnosti orgánů Evropské unie však hovoří o aktivní politice proti COVID-19. Dokazují to i interní dokumenty, o kterých před několika dny informovala agentura Reuters. Již při první vlně, kdy trvalo více než měsíc, než začala Evropa zoufale shánět masky a plicní ventilátory, se v sídle EU v Bruselu uskutečnila schůzka zástupců národních států a Evropské komise. Přímý vliv na

foto: iStock

Pokračování na str. 3

S fotografkou Málkou Demeterovou o tom, jak se stala úspěšnou a o životě v cizině

„Novorozenecké fotografie jsou dokonalým způsobem, jak zachytit tyto milované okamžiky a uchovat je navždy, a proto je pro mě novorozenecká fotografie tak důležitá.“

foto: Máлька Demeterová

Málka Demeterová je romská fotografa, která žije a pracuje v Austrálii. Je jí 42 let a má dvě dcery. Svou práci a klienty miluje, ve svém volném čase hraje s dětmi na klavír a zpívá lidové písně.

Její práci si můžete prohlédnout na FB profilu: malkademeterphotography.

Zdravím vás, Máľko, mohla byste nám říct, co vás ovlivnilo, abyste se začala věnovat fotografování? Vždy mě přitahovaly krásné fotografie. Moje vlastní cesta začala velmi definujícím okamžikem, když se narodila má první dcera v roce 2010. Poznala jsem, jak drahocenný a krásný je čas s mou dcerou. Byla jsem si vědoma všech těch jejích drobných detailů. Chtěla jsem zachytit každodenní okamžiky. Jednoho dne jsem ji vzala k dětskému fotografovi a od té doby jsem věděla, že to bude můj další životní krok. Za 20 měsíců se mi narodila další hol-

čička a můj život byl naplněn tolika radostmi. Koupila jsem si svou první digitální kameru, a tak to vše začalo.

Jak dlouho se této práci věnujete? Fotografování se věnuji více než pět let, ale profesionálně jsem začala podnikat až v posledních třech letech.

Jaké fotografie se věnujete? Jaké je vaše oblíbené téma?

Specializuji se na portréty mateřství, rodinné portréty a loni jsem se rozhodla pořizovat také portréty novorozenců. Mé nejoblíbenější jsou právě novorozenecké portréty. Využiji každou příležitost k mazlení s dětmi v mém ateliéru! Často je snazší uspávat novorozence, když necítí žádné mléko, takže si maminka může sednout a dát si v klidu šálek čaje, zatímco já dělám všechnu

Pokračování na str. 4

ZPRÁVY

Dokončení ze str. 1

Jde zejména o možnost se zorientovat v tom, kolik dlužník komu dluží, ochranu před psychickým nátlakem vymahačů zabavováním věcí v domácnosti nebo šanci na zrušení starých dluhů díky zrušení marných exekucí na částku do 1500 Kč. V neposlední řadě také právo splatit veřejnoprávní dluhy státu, zdravotním pojišťovnám nebo dopravním podnikům jednorázovou úhradou pouze dlužné částky spolu s manipulačním poplatkem 750 Kč, bez nánosu mnohonásobně vyšších poplatků advokátům a exekutorům. Informuje o tom server romea.cz

Rakousko loni zaznamenalo 585 antisemitských incidentů

Počet nahlášených antisemitských projevů, hrozeb a útoků loni v Rakousku dosáhl 585. To je nejvíc za 19 let, kdy tuto statistiku židovská obec v Rakousku (IKG) zpracovává. Nárůst o zhruba šest procent oproti předchozímu roku souvisí mimo jiné s pandemií covidu-19, napsala židovská obec ve své zprávě.

Zatímco na počátku pandemie bylo zaznamenáno jen málo případů antisemitských incidentů, skokový nárůst nastal v listopadu, kdy se rozhořely protesty proti opatřením vlády kvůli pandemii. „Zvláště na internetu a na mnoha demonstracích se šířily bezuzdné antisemitské lži,“ napsal šéf IKG Oskar Deutsch. Protestů se účastnili i lidé s Davidovými hvězdami na prsou, čímž se demonstranti snažili srovnávat svou situaci se stigmatizací Židů nacisty za druhé světové války.

V roce 2020 bylo v Rakousku hlášeno 11 fyzických útoků na Židy, což je téměř dvojnásobek oproti roku 2019. V srpnu byl mimo jiné napaden šéf židovské obce ve Štýrském Hradci. Podle IKG bylo kromě toho loni hlášeno 22 případů vyhrožování, 53 případů poškození majetku, 135 paušalizujících antisemitských vyjádření a 364 urážek.

ČTK

Před soudem stanuli tři útočníci, kteří v Kraslicích napadli šéfa záchranky

Sokolovský soud začal v pátek 23. dubna projednávat případ brutálního napadení vedoucího sokolovské záchranné služby Petra Gottfrieda, kterého vloni v červnu zbilila na ulici v Kraslicích trojice mužů. Případ svou brutalitou a tím, že agresory byli tři Romové, vyvolal ve městě velké rozhořčení. Dva muži jsou obviněni z těžkého ublížení na zdraví ve stadiu pokusu, další z ublížení na zdraví a všichni tři pak ještě z výtržnictví.

Podle obžaloby Robert Pohlodko a Lukáš Cína posilnění alkoholem 14. června loňského roku krátce po půlnoci potkali na ulici v Kraslicích Gottfrieda, vyprovokovali slovní rozepří, do které se pak ještě připojil Viliam Gábor, který šel kolem. Následovaly rány pěstí do obličeje Gottfrieda a když upadl, tak i kopy do hlavy a břicha. Záchranář utrpěl řadu tržných ran na ruku i hlavě, otrés mozku a další zranění. Horším následkům zabránili kolemjdoucí. Kromě napadení byl Gottfried i okraden o mobilní telefon a klíče.

Všichni tři útočníci byli už v minulosti trestáni, Pohlodko má v rejstříku trestů 14 záznamů. Z jednání soudce Vít Kastl vyloučil veřejnost kvůli protiepidemickým opatřením. Výsledky tak probíhaly za zavřenými dveřmi. Státní zástupce navrhnul u hlavního líčení kromě jiného čtení znaleckého posudku z oblasti zdravotnictví.

Zraněného muže jako první ošetřila jeho manželka, také záchranářka. „Už 25 let děláme u záchranky a snažíme se nedělat rozdíly, jestli jsou to takoví nebo jiní, a pak tohle,“ řekla dnes manželka napadeného záchranáře. Gottfried novinářům řekl, že incident se snaží zpětně brát sportovně a případné pomsty ze strany útočníků nebo jejich přátel se neobává. Ale spoň zatím, dodal.

Státní zástupce v obžalobě navrhnul obviněným mužům nepodmíněné tresty v délce od 18 do 40 měsíců ve věznici s ostrahou. Případ napadeného záchranáře vzápětí vyvolal v Kraslicích vlnu příspěvků na sociálních sítích, včetně rasistických komentářů směrem k Romům. Krátce po incidentu se vyjádřil i starosta Kraslic Roman Kotlínek (Místní). Růst kriminality ve městě dal do souvislosti i s tím, že v Kraslicích vykupují byty obchodníci, kteří do nich pak umísťují rodiny na sociálních dávkách a těch tak ve městě přibývá.

ČTK

Štěstí je relativní

Těžko předpokládat, jakým způsobem se světové společnosti budou vyvíjet. Je to otázka budoucnosti a nebo se to už děje? Je to otázka k zamyšlení, která se týká nás všech, protože společnost tvoříme my lidé. Měli bychom se zamyslet, jak jsme žili předtím a jak žijeme dnes. Problémy, které se dějí, ovlivnit moc nemůžeme, ale napravit chyby, to určitě ano. Myslíte si, že je správné, myslet na to, že se společnost žene do záhuby, nebo kdy se jako lidé zničíme? Řekla bych, že pohledy na to, kam společnost směřuje, jsou dva. Myslím, že taky záleží na tom, v jaké generaci jsme se narodili. Starší lidé si zažili víc než my mladí. Mají jiné myšlení, a tím pádem i jiný pohled na všechno, co se děje.

1. Jsou lidé, kteří se chtějí navzájem jen trestat a ponižovat. Můžeme vidět zástupce, korupci, krádeže, zanedbání výchovy dětí, bulvární skandály, přírodní katastrofy, dopravní nehody, zkrátka samé negativní věci. Pravdě a světlu nechťejí dát šanci. A taky se jim to daří, svět totiž řídí lidi, kteří touží po moci.
2. Jsou mezi námi lidé, kteří se dívají na společnost očima vnímavého člověka, kteří milují přírodu a zajímají se o duchovní věci. Tento pohled na svět je jim přirozený a je pro ně vším. Starosti o to, jak to všechno bude, si nedělají. A raději dávají přednost všedním maličkostem.

Lidi tohle téma ale zajímá a mají obavy. Jsou nerozhodní a neví, čemu věřit. Přelétávají k jednomu názoru, k druhému, aniž by se sami přesvědčili. Vlastní zodpovědnost jim je cizí. Chybí jim vlastní zájem o jejich život. Měli bychom se starat o sebe, o své zdraví a nenechávat všechno na druhých.

Příběh koronaviru nás všechny oslabuje, a tím oslabuje i naše životy. Naše životy jsou opakem štěstí a stávají se jakousi rutinou. Hodně se stresujeme, soustředíme se na to, abychom naplnili očekávání okolního světa a zapomínáme na svůj vnitřní svět. Vlastními představami a falešnou vírou si budujeme iluzi. Vše bereme jako samozřejmost, ale na druhé zapomínáme. Jen ti, kteří chtějí vyhrát, bojují, ubližují a nenávidí. Vše se rychle mění a doba nás tlačí, abychom se stali tím, čím ani sami nechceme být. Jsme jako stádo ovcí, které potřebují vést a cítit se v bezpečí. Nenechme svůj národ zemřít, ale dejte mu šanci, dejte sami sobě šanci, jak v sobě něco změnit. Nemusíme se dívat na svět jen černými brýlemi. Pokud se podíváme pořádně, najdeme tam i jiné barvy. My jsme páni svého života a záleží jen na nás, jaký den budeme mít.

Pro mě osobně je na prvním místě to, kam směřuje můj život ve společnosti. Coby žena mám svůj vnitřní svět, ale nechci se poddávat strachu, co bude a jak bude. Vyrůstala jsem v rodině, která mě naučila, jak žít v lásce, aniž bych k tomu potřebovala nějaký předmět. Naučila mě říkat ne, pokud je něco špatně. Naučila mě věřit tomu, čemu věřím, aniž bych to musela někomu dokazovat. Naučila mě vyhrát před prohrou. Naučila mě zpívat a tančit, abych mohla tvořit a prožívat radost. Naučila mě, že v každém okamžiku, který prožívám, je můj život.

Proto je na každém z nás, jakým směrem se budeme dívat a kam budeme směřovat. Je to volba. Není to povinnost, abychom byli stejní jako ostatní, abychom se vyjadřovali stejně jako ostatní a věřili tomu, čemu věří ostatní. Každý máme

srdce, záleží jen na nás, zda ho otevřeme nebo uzavřeme. Romové by se v myšlenkách měli vrátit ke svým romským kořenům, kdy jsme jako jedna velká komunita vnímali jeden druhého a navzájem si v různých těžkých obdobích dokázali pomáhat. Měli jsme život v souladu s přírodou a ohněm, který je symbolem všech národů. Zapomínáme na své romství, a to je přesně ten úpadek. Jsou to i ty naše všední myšlenky, kterým dáváme hloubku. A pokud si budeme myslet, že vše špatně dopadne, pak se není čemu divit. Každý z nás jsme v životě utrhli spoustu ran, většinou nepřízní osudu nevidíme žádný smysl. Není to absurdní, že jsou na naše životy zaslány rány, děje se to z určitého důvodu. Máme v nich vyrůstat a stát se silnějšími a vlídnými lidmi, kteří mají najít životní smysl. Každý by sám za sebe měl přijít na to, jaký život chce žít, přijít na to, co ho v životě nedělá šťastným a co naopak.

Budujme si jednoduchý život podle sebe, a ne podle představ druhých lidí. Někomu stačí to, co má, někdo potřebuje víc. Někdo potřebuje ke štěstí v životě kariéru, bohatství a úspěch. Druhý je rád za to, že se ráno probudil a teče mu teplá voda a má střechu nad hlavou. Někdo si dělá starosti, jak to všechno bude, ale přítomnost nevidí. Taky bychom měli myslet na to, že náš čas na zemi není věčný. Proto bychom si měli dávat pozor, jak a s kým ho chceme trávit. Životy druhých ovlivnit nemůžeme, dokud oni sami nebudou chtít. Každý máme právo na svůj život. Narodili jsme se proto, abychom byli sami sebou, a ne abychom trpěli a báli se žít. Nenechme svoji mysl, aby vyhrála a udělala z nás rukojmí.

Veronika Kačová

Sounáležitost „mezi řádky“ stále existuje...

V následujícím příspěvku se budu snažit přinést mezi čtenáře Romano hantos i pozitivní stránky covidových časů. Jde o lidské vlastnosti, které utváří hodnoty naší společnosti.

Pandemická situace ukázala již v první vlně, že jsme jako společnost soudržní a ochotní pomoci. Trávající stav, který mnohé lidi omezil, dal zároveň i nový impuls vyzkoušet si něco jiného. Řada občanů působí jako dobrovolníci nebo pomocné síly v oblastech, kde je jejich zapotřebí. Lidé jsou také více empatičtí. Sdílíme žal a smutek s ostatními, kteří přichází o své blízké. Přichází také více dobročinných aktivit. Pomoc slabším, zranitelnějším občanům je v této době nesmírně důležitá.

Dle veřejně dostupných zdrojů se také zvyšují příspěvky charitám. Přibližně 52 % veřejnosti projevuje štedrost náhodně. Sbírký na pomoc potřebným přichází z aktivit samotných jedinců. Prostřednictvím sociálních sítí také můžeme vidět solidaritu a ochotu pomáhat u Romů. Ve svém okolí pomáhají

v sociálně vyloučených lokalitách místní romské organizace, romští podnikatelé, ale i široká veřejnost.

Bylo by zločinem nevyjádřit poděkování a respekt lékařům a zdravotnickému personálu. Za mě jde o skutečné hrdiny této nelehké doby. Hrdiny, kteří obětovali své zdraví a rodiny k záchraně lidských životů. Bez vynaložení jejich sil bychom byli v mnohem závažnější situaci. Každý zainteresovaný si zaslouží obrovské společenské uznání.

Stát jaksí podcenil životní podmínky rodin žijících v sociálně vyloučených lokalitách. Ty se z důvodu koronaviru prohloubily. Chudé lidi zasáhla pandemie ze všech nejvíce. Vládní opatření totiž navíc omezily aktivity občanské společnosti na telefonní a emailový kontakt. V jednotlivých sociálně vyloučených lokalitách hrozila kritická situace. Romské i proromské organizace vyvěšovaly alespoň letáky s informacemi a kontakty na pracovníky, v akutních případech byly nuceny poskytnout služby v terénu za použití všech ochranných prostředků, které byly k dispozici. Nej-

potřebnější byly nákupy potravin pro seniory, šití a distribuce roušek či vlastní výroba a rozdávání dezinfekčních přípravků. Vždy jde však o záležitosti, kde je zapotřebí fyzická přítomnost potřebných, asistence terénních pracovníků na úřadech, u lékařů či obyčejné zásobování potravinami. Početná skupina osob je v neřešitelné situaci. Ztráta zaměstnání omezila příjmy v domácnostech. Tito lidé se nemají na koho obrátit. Aktivita organizací, které ve spolupráci s potravinovou bankou zajistí příjem alespoň základních potravin, je pak vysloveně nutnou pomocí domácnostem, jak přežít zlé časy.

Tzv. třetí sektor opět potvrdil důležitou roli pro své občany. V mnoha oblastech zastupuje stát. A celkem obstojně! To vše s omezenými možnostmi, ať už to jsou kompetence, finance či lidské zdroje. Pomáhají lidé nad rámec běžné pracovní doby, kdy obětují své rodiny a blízké. Za to všem zapojeným organizacím a jednotlivcům patří od každého z nás velké: Děkuji! – Paříke-rav!

Tomáš Ščuka

AP: Chudé romské děti mají obtíže s digitálním vzděláváním

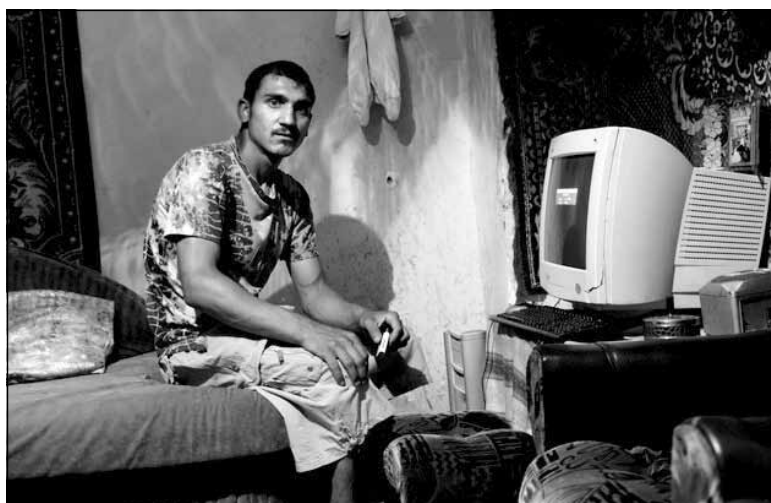
Dvanáctiletý Mihály Horváth z maďarské vesnice Bódvaszilas se nemůže dočkat, až se opět otevře škola a on se do ní bude moci vrátit. Devastující jarní vlna pandemie covidu-19 uzavřela v zemi školní třídy a žáci dostali pokyn, aby se učili přes internet. Mihályova rodina, která je součástí početné maďarské romské menšiny, však nemá počítač ani internetové připojení.

Mihály si proto stěžuje, že kvůli tomu zameškává školní látku, píše agentura AP. „Někteří žáci mají telefony, někteří počítače. Ale jsou tady i takoví, jako jsem já, kteří nemají ani jedno,“ svěřil se agentuře chlapec na dvorku zchátralého domu, kde žije s dalšími devíti členy své rodiny. „Pro nás cikánské děti je to mnohem náročnější. Některé ani nemají psací potřeby a další věci,“ vypráví Mihály.

Jeho příbuzní jsou jednou z tisíců romských rodin v Maďarsku, kterých se pandemie covidu-19 dotkla obzvláště. V době, kdy maďarskou ekonomiku citelně zasáhla karanténní opatření proti šíření koronaviru, mnoho už tak marginalizovaných dospělých Romů ztratilo práci a jejich rodiny se propadly do ještě větší chudoby. Některé říkají, že musejí prodávat své věci, jako třeba mobilní telefony, aby vyšli s penězi.

Podle Mihályovy prarodiny Karmen Bastuyrové většina romských dětí ve vsi Bódvaszilas nemá přístup k digitálním zařízením a neplní vytištěné domácí úkoly, které jim zadala škola. „Neexistuje pro ně pomoc. (Mihály) nemůže využít internetového vzdělávání, jelikož nemáme počítač. Bylo by to snazší, protože by mohl hovořit s učitelem, který by mu pomohl s domácími úkoly, jímž nerozumí,“ říká Bastuyrová.

Z loňského srpnového průzkumu Národního demokratického institutu, nevládní organizace sídlící ve Spojených státech, vyplývá, že jen 41 procent romských domácností

Ilustrační foto: Lukáš Houdek

v Maďarsku má přístup k pevnému či mobilnímu internetovému připojení. A 13 procent říká, že nemá žádné připojení. Listopadová zpráva zástupkyně maďarského ombudsmana pro menšiny připouští, že v případě romských dětí z chudých rodin „přechod k digitálnímu vzdělávání zhoršil jejich už existující nevýhodné postavení“.

Mihályovi příbuzní, podobně jako mnoho dalších Romů, závisí na sezonní práci, někdy pracují jako nádeníci. Kvůli uzavření firem a dalším koronavirovým restrikcím však o zaměstnání přišli. Stát toho moc neudělal, aby pomohl těmto pracovníkům, kteří nemají nárok na podporu v nezaměstnanosti, když práce pro ně zmizela, upozorňuje Dávid Vig, ředitel maďarské sekce nevládní organizace Amnesty International. Pro lidi najímané na denní práci podle něj neexistuje žádná ochrana. „Pokud nemáte oficiální (pracovní) smlouvu, neexistuje žádná státní podpora související s covidem,“ říká Vig.

Romové tvoří podle některých odhadů téměř deset procent maďarské populace a mnoho z nich žije v některé z 1300 odloučených chudinských lokalit. Bódvaszilas leží v jednom z nejméně rozvinutých re-

gionů země. Jeho HDP na obyvatele bylo v roce 2013 podle Eurostatu pouze 40 procent průměru Evropské unie.

Místní úřad poskytuje nyní dětem školního věku jedno teplé jídlo každý pracovní den místo bezplatného jídla, které žáci dostávají ve škole. Mihályova rodina má přesto obtíže s obstaráním dostatku jídla pro rodinu. „Někdy já a můj manžel nejíme a raději necháme jídlo dětem,“ svěřuje se Bastuyrová.

Před dvěma týdny se rodina dozvěděla, že malý rozpadající se dům, který si pronajímá, byl prodán a musí se do měsíce odstěhovat. Jinak majitel zavolá policii, aby je vystěhovala. „Řekl nám, abychom uklidili dvůr i dům, odnesli všechn náš nábytek a odešli. Ale nevíme, kam jít,“ vypráví Mihályova prarodina.

„Náš sen je mít vlastní místo, kde by děti mohly žít v klidu... tak, abychom s mými dvěma vnuky nemuseli žít v téhle mizérii,“ řekla se slzami v očích Bastuyrová. Maďarsko v pondělí znovu otevřelo školky a třídy prvního stupně základních škol. Mihály se přitom těší na 10. května, kdy se bude moci do školy vrátit i jeho třída. Rodina však zatím neví, zda bude mít domov, kam by se vrátil ze školy. **ČTK**

COVID-19 vytváří chaos v politice na národní i mezinárodní úrovni

Dokončení ze str. 1

dění v jednotlivých členských státech mají ale z logiky věci příslušné vlády. Národní vlády a jejich politiky proti rostoucí pandemii nesou primární odpovědnost.

Déle než rok žijeme život omezený na našich základních právech. Omezené právo pohybu pocítujeme nejvíce. Od ledna probíhá očkování proti COVID-19. Zde česká vláda přípravu naprosto podcenila. Ve srovnání s některými zeměmi Evropy jsme v této věci dost pozadu. Ve vyjednávání při rozdělování vakcín ze strany EU jsme selhali na plné čáře. Vinit z nedostatku vakcín EU je z české strany dost laciné.

Nějaká dávka pochopení od občanů k vládě byla na místě v prvních měsících covidu v roce 2020. Pod-

zimní signály druhé vlny pandemie a zhoršující se situace přece upozorňovaly na nevyhnutelné očkování. Přesto chyběl na začátku roku 2021 systém přihlašování zájemců na očkování. Vláda se přitom mohla velmi dobře připravit logisticky na první fázi očkování a zvládat očkovat desetitisíce lidí denně. Naproti tomu se u nás nezvládla použít ani první várka vakcín. Zatímco například v Izraeli měly přípravy jasný řád, v České republice provází očkování jenom zmatky a chaos. Zatím jsme v míře proočkování populace přibližně na průměru EU. Optimisticky věřím, že se nejméně na této pozici udržíme. Obavy mívám při sledování těžkopádného vládního počínání v logistických a komunikačních přípravách na očkování.

Přátelé, žijeme opravdu v nelehké době. Kritika našich představitelů je samozřejmě na místě. Nicméně si myslím, že ztrácíme i potřebné pozitivní myšlení. Falešné zprávy mnohé z nás negativně ovlivňují. V tom našem romském světě jsme k tomu bohužel více náchylní, zejména pak romské rodiny žijící v sociálně vyloučených lokalitách. Přenos informací je v tomto prostředí značně omezený. Plně chápou, že ve své domácnosti řešíte hlavně existenční záležitosti. Pokud ale potřebujete v nějaké otázce týkající se pandemie poradit, obraťte se na neziskové organizace ve svém okolí. Určitě vám pomohou. Je to jejich práce i poslání.

Palíkerav tumenge.

Tomáš Ščuka

KOMENTÁŘ Kam směřujeme?

ROMAN HORVÁTH

Kam směřujeme? Co jsme zač a jaký je smysl naší existence? To jsou otázky, které si lidstvo pokládá již od nepaměti. Stejně tak se na ně snaží odpovédět a aktivně vyhledává možnosti; ať už to jsou záležitosti čistě metafyzické (náboženství, magie, filosofie aj.) nebo vědecké. Každý tento přístup je něčím specifický a všeobíhající. Naši předkové, kteří vylezli z jeskyní, se báli přírodních jevů a pokládali jim oběti. O něco později masa lidí žijící v Egyptě uctívala faraony a na svět měla trochu jiný pohled než oni. A v současné době uctíváme peníze a konzum. Egypťani nebydleli v pravěkých osídleních a jeskyních a my máme ohromné domy s bazény a Audi v garáži. Na tomto krátkém exkurzu do historie je pokázáno na to, jak se svět vyvíjí neustále dopředu. Lze se domnívat, že se svět vyvíjí na základě principů rovnocenné výměny, stejně tak je tento princip platný i ve fyzice (zákon o zachování energie). Jakýkoliv pokrok je vykoupen něčím jiným, může to být například práce - pokud se chci mít dobře a mít víc peněz, lepší auto než soused, hezčí byt než soused, tak bych měl víc pracovat, abych si ty peníze vydělal. Extrémní civilizační pokrok – průmyslová revoluce – byl vykoupen prací ve špatných podmínkách, kolonialismem, špatnou životní úrovní dělníků a především zdevastováním přírody. Za tu dobu, kdy člověk začal víc pracovat a přírodu devastovat, bylo vyhubeno nespočet životů zvířat a ekosystémů, ve světě, kde jeden ekosystém je přímo závislý na tom druhém. Jako příklad lze uvést fakt, že prach z afrických pouští přispívá ke zmírnění hurikánů a hnojí deštné pralesy v Jižní Americe. Celá planeta je jeden velký žijící organismus.

Jeden z nejožehavějších problémů mladých lidí, se kterými se budou potýkat, nebudou války, nedostatek ropy, nové a smrtící viry, nárůst totalitních režimů, ale zničená příroda a vydrancované přírodní bohatství. S tím se pojí také špatné počasí (příliš horká léta, sucha), požáry, nedostatek pitné vody, zničená půda a odlesňování. Řešení tohoto problému je neustále odkládáno a místo toho, aby světoví vůdci řešili, v jaké podobě zanechají tento svět budoucím generacím, tak řeší svou vlastní neschopnost a touží po moci a bohatství. Žijeme v době neschopných a amatérských politiků a vládců, kteří nepřinášejí nic nového a nemají žádné vize, a pokud ano, tak mají obvykle polovičatá řešení. Žádný z těch politiků a premiérů (čest výjimkám) se na svou kariéru nepřipravoval od malička a nebyl vychováván ve ctnosti a pokoře, nýbrž je zaměřen na své funkční období a neustále připravuje a vede další kampaň. To vše vede ke ztrátě důvěry lidí v současný politický systém a společenské uspořádání, a tak lidé hledají alternativy přinášející rychlá a jednoduchá řešení. Zdá se to jako opravdové dějá vu, kdy tyto problémy v minulosti chtěli řešit genocidou nepohodlného či „jiného“ obyvatelstva. Neschopnost vládců a politiků se projevuje i v současné krizi. V klidných časech se nezodpovědně zaměřují na svůj vliv a populistická řešení, místo toho, aby řešili vážná témata, šetřili na hubená léta (ta přijdou vždy) a snažili se lidem vysvětlovat a komunikovat reálné hrozby.

S rostoucí mírou propojování světa je nevyhnutelné propuknutí pandemie neznámých virů, tak jako se to stalo teď. Stačí, když v Africe nějaký vir přenášený komáry zmutuje (aby zajistil přežití svého druhu) a nakazí stewardku z letecké společnosti. Ta přejde na letiště a následně může nakazit celý svět. A přitom by stačilo zaměřit se na komunikaci a osvětu a zároveň financovat nadnárodní snahy o zlepšení zdravotnictví a pokrok ve vědě a medicíně. Proč je zrychlená poptávka po vědeckém výzkumu jen v dobách války? Aby se státy mohly předhánět v tom, kdo má větší samopal a lepší technologie? Zajímá je jen vlastní prospěch a přitom se ohánějí pojmy jako národ a národní citění, „můj stát je přece lepší než druhý!“ A přitom se snaží jen zmanipulovat masy lidí. Já rozhodně nechci do války, vy snad ano? A co teta od vedle, chce do války? Já chci, aby bylo všechno v rovnováze, v pořádku a v míru, a to snad chce každý, ne? V některých situacích jsou lidé tak zmanipulováni, že nedokážou rozumně vnímat a rozhodovat se ve volbách. Jsou bombardováni ze všech stran marketingem a reklamou. Není to jen jejich chyba a říkat to, by bylo dost prostoreké.

Jedno je jisté, svět se neustále vyvíjí, je to jeden ohromný organismus, ve kterém je spolu nuceno žít několik tisíc živočišných druhů. Stali jsme se dominantním druhem na této planetě, která nám poskytuje potravu, čistý vzduch, vodu, krásné počasí, přírodní scenérie, moře a životní prostor a my se na oplátku o naši planetu ani nedokážeme postarat a žít v míru s ostatními.

Takto vypadá směřování našeho světa opravdu tragicky. Lze to vnímat jako další katastrofický výhled pomateného ekošilence, sluníčkáře a havlaida, nebo to lze vnímat jako varování, zdvižený prst, že je třeba se semknout v rámci komunit, v rámci světa barevných lidí (vždyť celý svět je barevný! fauna a flóra hraje všemi barvami!) a zamyslet se. Vládcí a politikové nás nespasí, každý musí začít sám u sebe a jednou tohle bude jen nevyplněným varováním. Lze žít ve světě udržitelném, čistém a přátelském.

S fotografkou Málkou Demeterovou o tom, jak se stala úspěšnou a o životě v cizině

Dokončení ze str. 1

tu práci, usazují je a houpám. V držení novorozeného života v náručí je něco tak mírumilovného a já jsem tak šťastná, že to mohu nazvat svou prací! Rodiče jsou vždy tak pyšní, když vidí své dítě, jak pózuje v mém ateliéru, a hlavně když spí a krásně spolupracuje.

Je to taková výsada mít možnost sedět a povídat si s rodinami o jejich zkušenostech s narozením a být součástí jejich radosti. Vidím zlepšení na každé práci, kterou dělám. Obětovala jsem tomu spoustu hodin učení. Novorozeněcké fotografie jsou dokonalým způsobem, jak zachytit tyto milované okamžiky a uchovat je navždy, a proto je novorozeněcká fotografie pro mne tak důležitá.

Jaké jsou podle vás kroky, jak se stát profesionálním fotografem? Dokázala byste říct začínajícímu fotografovi stručně v bodech, co obnáší dobrý portrét a jakých pravidel a postupů by se měl držet?

Stát se fotografem je nyní neuvěřitelně snadné. Můžete si koupit fotoaparát a nějaké vybavení, naučit se fotografovat z mnoha bezplatných kurzů online fotografování, procvičit si své fotografické dovednosti, najít téma, na které se můžete soustředit.

Ačkoli to zní jednoduše, pravda není tak jednoduchá. Fotografování je extrémně konkurenční obor, který vyžaduje, abyste měli talent, dovednosti, vášně, lásku k fotografii, motivaci, abyste se prosadili jako profesionální fotograf. Aby byli profesionální fotografové úspěšní, musí být nejen talentovaní, potřebují také houževnatost, věnovat se dlouhé hodině práci, být kreativní, mít oko pro detail, fantazii a mnohem víc. Postup stručně v bodech se asi nedá říct, je na každém, jak by chtěl pracovat. Mám tu jen pár bodů, které jsou základ.

1. Vyberte perfektní zázemí pro váš předmět.
2. Připravte se na fotografovaný objekt.
3. Připravte svůj portrétovaný předmět jako profesionál.
4. Zajistěte, aby byl váš předmět dobře osvětlen - jednoduše řečeno, přirozené denní světlo je nejatraktivnějším zdrojem světla pro portrétní fotografii, pokud nemáte studiové osvětlení.
5. Je to všechno o očích.
6. Použijte lichotivou ohniskovou vzdálenost - ohnisková vzdálenost má zásadní vliv na vaše obrázky, protože přináší předvídatelné množství zkreslení obrazu, které může vytvořit nebo zničit vaši portrétní fotografii.

Věnoval se někdo ve vaší rodině fotografování?

Nikdo z mé rodiny nebyl fotografem. Moje mladší sestra Petra nyní sleduje mé kroky a stává se také fotografkou, mám z toho obrovskou radost.

Co konkrétně vás fascinuje na práci fotografa?

Na fotografování mě fascinuje oka-

mžité spojení. Spojení s podvědomím. Umožňuje vám jít zpět v čase. Obrázek, který má tolik příběhů. Když se dívám na fotoalbum, je krásné sledovat, jak rychle si vzpomenu, když se zrovna dívám na starší fotografie. Pamatuji si ten čas a moment. Někdy je mi i do pláče. Fotografie vám také dávají čas přemýšlet.

Jak vypadá váš den v práci, na čem všem pracujete a co práce fotografa obnáší?

Každé focení začíná plánováním alespoň týden před našim sezením. Den před sezením vždy kontaktuji klienty, abych jim připomněla přípravu mého sezení. Den focení začíná přípravou všech mých rekvizit a kulís. Můj pracovní den nikdy není stejný, vše záleží na tom, jaké mám focení. Někdy vše probíhá v pohodě a jsem ve svém klidu. Jsou dny, kdy se dítě kvůli novému prostředí nedokáže usadit, nebo děti z jakéhokoli důvodu pláčou. Jsou také dny, kdy musím přepínat naše focení, protože nechci na dítě vyvíjet žádný stres. Když jde vše podle plánu, je to obrovské požehnání.

Také trávím spoustu času úpravami svých fotografií. Miluji svou práci. A také nemohu zapomenout, že jsem matkou dvou krásných dětí, které potřebují moji pozornost. Takže se snažím stihnout co nejvíce, než je vyzvednu ze školy. Ale ony obě chápou, když mám hodně práce a sedím hodiny u počítače. Obě mi pomáhají o víkendech a vždy chtějí být mým pomocníkem, což naprosto miluji.

Pořádáte i nějaké kurzy focení pro veřejnost?

Prozatím nepořádám žádné kurzy pro veřejnost, ale v budoucnu to mám určitě v plánu.

Jak se potýkáte v tomhle oboru s konkurencí?

Konkurence je obrovská, já ale nikdy neměla strach, že bych si nevybudovala klientelu, protože moje osobnost je velmi milá a všichni moji klienti vidí, jak moc svou práci miluji. Nejlepší marketing je reklama z úst.

Dá se v dnešní době uživit prací fotografa?

Fotografům se daří finančně opravdu dobře, pokud dělají svou práci s vášní a pro svou radost, a nejen pro peníze.

Máte nějaké triky, jak odbourat pomyslnou bariéru mezi klientem, který nemá před objektivem žádné zkušenosti, a fotografem?

Před focením se vždy spojím se svými klienty, abych je lépe poznala a oni mě. Povídky si o všem možném, o rodině, o práci, o focení, jak by vše mělo proběhnout, aby se vždy klient cítil uvolněný.

Kde se nachází váš ateliér? V čem je jiný než většina ateliérů?

Mé fotografické studio se nachází v mém domě. Mám pro své klienty velkou místnost s koupelnou a toaletou. Je to součást mého domu.

Jaké jsou vaše plány do budoucna?

Mé plány do budoucna jsou přidání uměleckých portrétních fotografií a také cestování. A také bych si

jednou přála udělat záběry z romské osady.

V jakém oboru jste pracovala před tím, než jste se dostala k práci fotografsky?

Mým prvním zaměstnáním bylo tlumočení pro emigrační oddělení v Belgii. Když jsem se přestěhovala do Austrálie, vyzkoušela jsem různé druhy práce. Prodávačka oblečení, prodávačka diamantů a zlata a také jsem se dostala k australské a novozélandské letecké společnosti.

Žijete v Austrálii, mohla byste nám říct, jaká to je země? Co vás vedlo k tomu, přestěhovat se do této

země? Jak se vám tam žije a celkově, jaké tam jsou mezilidské vztahy a možnosti?

Od roku 2001 žiji v Austrálii. Moje starší sestra a její manžel mě pozvali na tříměsíční dovolenou v roce 1999 a návrat do Evropy mě přiměl uvědomit si, jak moc jsem propadla životu s Austrálií, a rozhodla jsem se nastěhovat natrvalo. Bylo to nejtoužebnější rozhodnutí, jaké jsem kdy udělala. Austrálie je úžasná země s tolika příležitostmi. Země plná různých národností, velmi rodinně zaměřená, laskaví lidé, spousta dobrodružství a spousta věcí k vidění. Nyní žiji ve městě zvaném Perth a někdy to popisují jako nebe na zemi, tak krásná je tato země a její příroda. Každý, kdo chce pracovat, si může najít práci a žít velmi pohodlný život.

Máte za sebou nějaké úspěchy ve fotografování?

Mé úspěchy jsou mojí neustálou motivací. Stále jsem na sebe tvrdá a bylo tu i mnoho plačtivých dnů. Ale když přemýšlím, kde jsem byla před několika lety a kde jsem teď, je to obrovský úspěch, protože jsem se nikdy nevzdala, i když to bylo těžké. Nyní čtu všechny krásné komplimenty od svých klientů a to je pro mě nejdůležitější, že moji práci milují a stále se ke mně vrací. Má tvrdá práce a láska k fotografování se vyplatila.

Máte nějaké další zájmy?

Mám dost zájmů, a pokud mám čas, dělám spoustu DIY projektů, ráda chodím na pláž, která mě uklidňuje. Ráda učím své dívky hrát na klavír a věnuji se našim písním. Když nefotím, tak trávím čas se svými dětmi.

Co byste vzkázala našim čtenářům Romano hangos?

Nikdy se nevzdávejte naděje. Všechny věci fungují pro vaše dobro. Jednoho dne se ohlédnete zpět, čím jste prošli a budete děkovat Bohu za všechno. Pokud se vzdáte svých snů, nebudete žít ten jedinečný život, jaký jste chtěli. Pokud mohou děti snít, mohou snít i dospělí, bez ohledu na to, co říkají ostatní.

**Rozhovor vedla Veronika Kačová
fotografie: Mála Demeterová**

La Malkaha Demeterová vakerahas pal kada, sar pes latar ačhil'a bachtal'i fotografka, the pal lakro dživipen andre cuzina

E Malka Demeterová hiñi romañi fotografka, dživel the kerel bufi andre Australija. Ehin lake 42 berš. Peskri bufi the le klienten dikhel but rado, andre lakro voľno časos bašavel le čhavorenca pro klaviris the giľavel.

Lakri bufi šaj dikhen pro Face-book: malkademeterphotography.

Lačho džives, Malko, šaj amenge phenen, sar tumenge peľa pro jilo, hoj te keren bufi sar fotografka?

Mange pes but pačisaľolas šukar fotki. Miro drom pes ačhilas andre minuťica, kana mange uliľa miri peršo čhajori, andro berš 2010. Prindžardom, sar baro the šukar ehin o časos mira čhajaha. Džanavas pal savore lakre cikne detalji. Kamavas te zachudel sakodživeskeri minuťica. Jekhvar la liľom ko čhavoreskero fotografos the olestar džanavas, hoj oda avela miro aver dživipnaskero krokos. Pal o 20 čhon mange uliľa aver čhajori, the miro dživipen ehas bari radostá. Cindom mange miri peršo digitalno kamera, the kavka pes oda savoro ačhilas.

Keci berš imar keren kaľa bufi?

Fofinav imar buter sar pandž berš, ale profesijonalnes chudľom te podniķinel andro posledne trin berša.

Save fotki fotinen? Savo tema dikhen rado?

Specijalizinav man andro familijakere portreta, the oka berš chudľom te kerel tiž portreta le cikne čhavorenge. Mire kamadune ehin čhavoreskere portreta. Chasňarav avri sako priľezitostá, hoj le čhavoren te čumidav andro miro atelieris! Ehin lokeder te del indra le čhavoren, sar načujinen nisavo thud, palis peske e dajori šaj bešel the spokojnones peske šaj pijel avri kučori tejos, kana me kerav savori koľa bufi, thovav le čhavoren te bešel the vožinav. Sar chuden le čhavoreskro dživipen andro vast, ehin oda vareso but jileskero, the me som but bachtali, hoj kaleske šaj phenav, hoj oda ehin miri bufi! O daja the dada hine furt barikane, sar dikhen peskre čhavores, sar bešel andro miro atelieris, the nekbuter, sar sovel the šukares kerel jekhetane bufi. Ehin oda kajso angľipen te avel man možnosť te vakerel le familijenca pal peskre zkušnosti andro ulipen, the te avel lenca andre lengri radostá. Dikhav federipen andre sako bufi, savi kerav, the mušinavas man but te sikhľol. Čhavoreskere fotki hin perfektno drom, sar te zachudel kale jileskere minuťici the te ľikerel len, the vašoda ehin perdal mande čhavoreskere fotki avka bare.

Sar pes džal, pal tumede, te ačhol profesijonalnone fotografoske? Džanenas bi te phenel le fotografoske, savo kamel te fotinel, soha pes majinel te ľikerel, pal soste ehin lačho portretos the save pravidenca the postupenca pes majinel te chudel?

Fundamenta, hoj pes te ačhen fotografoske, hine adađives čačes loke. Šaj tumenge cinen fotakos, varesa-

ve veci, sikhľon pes te fotinel andro všelijake online kurzi, save pes napofinen, zkušinen peske avri peskre fotograficke džankeribena, te rakhel than, pre savo tumen šaj ľikeren. He te oda dičhol sar lokoro, čačipen ale nane kajso lokoro. Te fotinel ehin phari konkurenčno bufi, pre savi kampil talentos, džanke-riben, kamiben andro fotki, motivacija, hoj tumen te den anglal sar profesijonalno fotografos. Kaj te aven o profesijonalne fotografa barvale, mušinen te avel na ča talentimen, kampil lenge tiž, hoj te aven zorale, the mušinen but pre peste bufi te kerel, te avel kreativne, te avel len jakh andro churďipen, fantasija the pherdo aver. O postupa andro bodi pes nadžan te phenel, džal pal sakoneste, sar bi kamelas bufi te kerel. Ehin man kadaj ča čeporo bodi, save hine fundamentos.

1. Kiden tumenge avri perfektno than, perdal tumari veca.
2. Pririchtinen tumenge o foťakos.
3. Pririchtinen tumari portretovo veca sar profesijonalis.
4. Zachuden, hoj pre tumari veca te avel lačho švetlos.
5. Ehin oda savoro pal o jakha.
6. Chasňaren lichotivo ohňiskovo duripen.

„Čhavoreskere fotki hin perfektno drom, sar te zachudel kale jileskere minuťici the te ľikerel len, the vašoda ehin perdal mande čhavoreskere fotki avka bare.“

Fotinelas vareko andre tumari familija?

Ňiko khatar miri familija nahas fotografos. Miri terneder pheň e Petra akanak džal pal miro drom, the tiž pes latar ačhel fotografka, ehin man olestar bari radostá.

So konkretno tumen fasciňinel andre tumari bufi?

Andro fotografovaňi man fasciňinel mindarduno kontaktos. Kontaktos la gođaha. Del amen možnosť, te

džal pale andro časos. Kipocis, saves ehin ajci vakeriben. Sar dikhav pro album, ehin šukar, sar mange pre savoro leperav, sar dikhav pro purane fotki. Leperav mange koda časos the chviľa, varekana he rovav. O fotki tumen tiž den časos, hoj te gondolinen.

Sar dičhol tumaro džives andre bufi? Pre soste savoro keren bufi the save buťa mušinen o fotografa te kerel?

Sako foceni začňinel planoha, choča kurko angl'amaro bešiben. Džives anglo bešiben pes furt le klientenca dovakerav, hoj lenge te leperav pripravu mire bešibnaha. Koda džives, kana pes fotinel, savoro začňinel pripravaha, savore mire rekvizitenc the kulisenca. Miro džives andre bufi nane ňigda rovnako, džal pal kada, so fotinava. Varekana savoro džal lokes, the som andro miro cicho the andre pohoda. Ehin dživesa, kana o čhavoro nakamel te bešel, vaš kada, hoj hino andro nevo than, abo o čhavore nisostar nič roven. Ehin tiž dživesa, kana mušinav te přeplaňinel amaro foceni, vašoda hoj nakamav andro čhavoro te del nisavo stresos. Te džal savoro kavka, sar majinel, ehin oda bari bacht. Tiž kerav but bufi andre kada, hoj le fotken prikerav. Dikhav rado miri bufi. Ale našti bisterav, hoj som daj duje šukar čhajorengri, savenge kampil miro merkišagos. Ta kamav te kerel so nekbuter bufi, kim len vazdava avri khatar škola. Ale jon sodujđzene džanen, hoj man ehin but bufi, the bešav but ori paš o počitačis. Savore duj mange šegetinen andro kurko, the furt mange kamen te šegetinel, dikhav oda but rado.

Keren varesave kurzi andro foceni perdal o manuša?

Mek nakerav nisave kurzi perdal o manuša, ale andro tajsaskero bizo hi.

Sar len e konkurencija andre kada oboris?

E konkurenca hiňi bari, ale man ňigda nahas dar, hoj mange nabudinava avri miri klientela, vašoda hoj som but kedvešno, the savore mire klienta dikhen, sar miri bufi dikhav rado. Nekfeder marketing ehin e reklama khatar vušta.

Džal pes andre bufi sar fotografos te udžidarel?

Le fotografen ehin lačhe love, te keren peskri bufi kamibnaha the perdal peskri radostá, the na ča perdal o love.

Ehin tumen varesave triki, kaj pes o klienta te naladžan paš o fotakos?

Anglo foceni furt vakerav mire klientenca, hoj len feder te prindžarav the jon man. Vakeras peske pal savoro, pal peskri familija, pal e bufi, pal o foceni, sar oda savoro avela, hoj pes o klientos lačhes te čujinel.

Kaj ehin tumaro atelieris? Andre soste ehin aver sar savore atelierja?

Miro fotograficko studio hino andro miro kher. Ehin man perdal mire klienta baro than la kupelkaha the budariha. Ehin oda savoro andro miro kher.

Save tumen ehin plani andro tajsaskero?

Mire plani andro tajsaskero ehin te prithovel džanibnaskere portretne fotki the phiriben dromenca. The tiž bi jekhvar kamavas te fotinel varesavo romano gav.

Andro savo oboris kerenas akor bufi, kim tumen chudľan te fotinel?

Miri peršo bufi ehas tlumočňikos pre emigračno odděleni andre Belgija. Sar chudľom te bešel andre Australija, ta keravas pherdo buťa. Prodavačka andro grati, prodavačka andro diamanti the somnaka, the tiž man dochudľom andre australsko the nevozelandsko letecko společnost.

Dživen andre Australija, šaj amenge phenen, savi oda ehin phuv? So tumen cirdelas, hoj chudľan kadaj te bešel? Sar pes tumenge odoj dživel, the save ko-

doj ehin likeribena maškar manuša, the možnosť maškar khera, buťa, školi?

Dživav khatar berš 2001 andre Australija. Miri phureder pheň the lakro rom man vičinde pro trin čhon pre dovolenka andro berš 1999, the sar avľom pale andre Evropa, ta mange liľom andre gođi, hoj peľom andro dživipen andre Australija, the rozgindom man, hoj kodoj bešava furt. But oda kamavas. E Australija ehin šukar phuv, so la ehin pherdo priľezitostá. Phuv pherdo narodenca, but pes adaj bajinel pal e familija, ehin adaj lačhejileskere manuša, pherdo dobrodružstvo the pherdo veci, pre save šaj dikhen. Akanak dživav andro foros Perth, the varekana upre phenav „sar ňebos pre phuv“, kajsi šukar ehin kaľa phuv the lakri priroda. Sako, ko kamel bufi te kerel, šaj peske rodel bufi, the dživel but lačho dživipen.

Ehin tumen varesavi bacht andro fotografovaňi?

Miri bacht ehin furt miri motivacija. Furt pre peste som zorali, the ehas man he pherdo dživesa, kana rovavas. Ale sar gondolinav, kaj somas angle vajkeci berša, the kaj som akanak, ehin oda bari bacht, vašoda hoj man ňigda naodcirdľom, he te oda ehas avka pharo. Akanak ginav savore šukar komplimenta khatar mire klienta, the kada ehin perdal mande baro, hoj miri bufi dikhen rado, the furt ke mande aven pale. Miri zorali bufi the kamiben andro fotografovaňi ehas cena.

Ehin tumen varesave aver zaujmi?

Ehin man pherdo zaujmi, the te man ehin časos, ta kerav pherdo DIY projekta, the rado phirav pre plaž, savi man thovel o jilo pro than. Rado sikhavav mire čajjen te bašavel pro klaviris, the ľikeras amare giľa. Te nafofinav, ta som mire čhavenca.

So bi kamenas te phenel le dženge, so ginen Romano hangos?

Ňigda napreačhunen te pafal. Savore veci funginen perdal tumaro lačhiben. Jekhvar dikhena palal, soha pregeľan, the palikerena le Devleske vaš savoro. Te napaťana andre tumare sune, nadživena koda nekfeder dživipen, savo kamenas. Te ehin sune le čhavoren, ta šaj avel sune he le dospelen, choc aver džene phenen, hoj na.

*Phučelas e Veronika Kačová
Fotinelas e Malka Demeterová*

Covid kriza

O covidos džal pal calo svetos. Me kija naachaľuvav, bo nasom avri sikhadi, kaj te džanav te vakerel ajse lavenca, sar o sikhade manuša. Avka pisi- nava avka, sar ajši romňi maškar o manuša.

Covid – s'odava hin? Hin ajso nasvalipen, so o manuša meren. Ale kri- za, so hin, odava me džanav. Imar calo berš perdal nasvalipen hin kriza, the but manuša laha dživen, vareko muľa, vareko vaš o nasvalipen našađa e buti, the dživen igen čorikanes. The miri šukar čhaj chudľa oda džungalo nasvalipen, the miro jilo pukinelas andre dar, ale o doktora la avri sas- farde, the me lenge igen palikerav! E kriza pre amende napela, me mire ro- meha sam andro duchodkos, ale but manuša hine andre kriza, mange hin pharo andro jilo. Hin mange pharo paš o jilo pre čhavorende, so naštik phiren andre škola, mange odava avka dičhol, sar te lenge „namukhena“ te phurdel, hin mange pharo, hoj dodžidilom andro ajso svetos, so hin ada- džives.

Me nakamav la politika, bo kija naachaľuvav, ale dikhav, so pes paš amen- de kerel, the odava nane mištes, me nadikhav pr'oda lačhes. Me darav, so pes kerela. Oda avridemipen ke Vrbeťice – pal eťta berš šunas, hoj odava kerde o Rusi. Sar šaj koda paťas? Sar avaha ko čačipen? So pes pale kidel? Odava šoha nadžanaha. Me bi kamľomas te avav ajši cikňi muška, the te avav le bare rajenca, kaj te šunav, so kamen te kerel. Oda šoha naela, avka nadžanaha nič. Ačhela amenge, kaj te šunas, so vakeren andre televizija, the ačhela amenge čak jekh bari dar. Nadžanav te duminel, so amen uža- rel, akanak čhiven avri le Rusen andal e ambasada, so olestar šaj užaras? Save sankci?

Sar pes vičinkerelas, kana sas o raja tel o komunisti? But savore, ale dži- vahas andre bari dar? Dživahas andro čoripen? Natromas te vakerel svo- bodno - adađives šaj? Na savore dživenas, sar kamenas, no o manuša nane jekhmodošne, but manuša kamenas te phirel pal o svetos, the natromahas. Ale so olestar hin adađives, sar perdal e demokracija šaj pes phirel? Nane olestar nič lačho. Bareder erdavipen sar lačhipen. Amen o Roma andre de- mokracija prindžardam, so hin rasizmus, the diskriminacija. Sar kezdin- đa e demokracija, but Roma geľe ko bare raja, the sikhade Roma, ale ňiko len ko lav namukhľa.

Hin odava but, so bi pisindomas, ale imar nakamav, bo hin odava igen but, so pes mange napačinel, sar pes adađives dživel. Ačhilomas somoru- tñi, so pes kerel! O jilo mange pukinel, so amare bare raja keren. Sar lenge džala e zumin, so tade? Avela igen londí abo štiplavi? Pale avri čhivena le ministren, kaj te keren sa pale, kaj te avel mištes?

So me phenav, ňiko nakamel te šunel, duminav, hoj hin buter ajse ma- nuša sar me, kas nane o bare love. Andro amaro svetos kamen čak le mili- jonaren, kas hin but love. Sar phenav, kana pes murdarda o Kellner, sako pal leste vakerelas, rozhlasís, televizija, savo jov sas mištes manuš! The amaro prezidentos leske dela metalija. Me čak ajci phenav, te o manuš an- dre buti kerelas bišuštar ori, th'avka les naela milijardi. Me džanav, sar avľa o Kellner ko love, odava sas e demokracija, the o bare raja sas bare pajta- ša. But manuša ačhile barvale, so sas politiki, aňi namušinav lengre nava te pisineli! U sar pes chudle ko milijardi, odava imar naphenen, savoro hin andre učardo.

Me pisinav paťivaha, the mušinav imar te ačhel. Avava lošaľi, te manca dena lačho lav, avava spokojňi, hoj duminav sar the tumen. Hin mange pha- ro paš o jilo, bo aven pre amende o kale chmari...

Irena Eliášová

Solidarita aňi...

Me nadžanav, andre savo časos ada- džives dživas. Imar berš dživas an- dre epidemija, the paš amende me- rinkeren sar o phure manuša avka the o terne. Šaj phenav, hoj adađives avka nadiliňaras, hoj merel vareko, bo furt hin te šunel, „oda muľa, odi muľa“, sako džives paš amende. Sako džives daras, te na chudas oda nasva- lipen. O manuš aňi nadžal avri an- dre dar, maškar o manuša, the hin mange namištes. O raja ajci pre kajciste phende, šaj džas avri, avka džav avri. Avral hin mištes, o kham avka šukares švicinel, sar te phene- las „av avri, hin spokojno, hin mi- ros“. Keci berša šaj phenahas, hoj hin o miros? Šukar berša šaj phe- nahas, šaj mek avka phenaha? Džav avri, k'amende pro sidlišti anglo panelaki hine o Roma avri, bešen peske pro stolki, the dumazinen, vi- kaha, hoj hin len te šunel dural. The me mange lav o stolkocis, the bešav paš lende.

„Lačho džives...“ palikerav savo- renge.

„The tuke, hin mištes, hoj aves maškar amende...“

„Me nasomas ňikhaj, the tumen, abo na?“

„Hin tut čačo, romňije, so phe- nen o bare, mušinas te šunel, odava hin devleskero...“ phenel phureder murš, dičhol avri godaver.

„Čačes, sam sar jekh fajta, muši- nas te džal...“

„Khulikanes mušinas, oda gad- žo o Volný namušinel... hino poslan- cos, kerel peske, so jov kamel,“ tho- vel pes andro vakeriben dujto ma- nuš.

„More, jov džanel, so pes odoj ke- rel, vašoda kerel, so kamel, the vakerel...“

„Nasam solidarne, amen o Roma namušinas...“

„S'oda hin oda lav solidarno? S'o- da lav hin? Me nadžanav...“ phenel oda murš, the pijel e cigaretľa.

„Kaj te likeraras jekhetane, dumi- nav,“ phenel jekh terňi čhaj.

„Sar amen likeraras jekhetane, kana amen cirdkeren khatar peste? Imar nane kaske te paťal, abo tu ačhaľos ke politika? Me na...“

„E politika hin bari věc, amen pr'oda nane, kaj te achaľuvavas, so ke- ren o bare raja...“

The imar sako vakerel, bare dumi, namukhen man aňi jekh lav te do- phenel.

„No čak dikhen, so kerde o bare raja...“

„Jon hine ajse godaver, hoj kere- na pre amende mariben...“ vičinel jekh romňi choľaha.

„Joj, miro Devlero, odava na!“

„Odava naela avka dugones, miri somnakuňi, o Rusiko hin igen bari phuv, na sar amen, sar o ciknoro za- rnos andro prachos...“

„O gadže avri čhide le Rusen an- dal amari phuv, so duminen, hoj o Puťin avela cicho?“

„Napačinel pes mange, odava nič, igen darav. Aňi nalošnav, kana dža- la het e epidemija, feder šaj muľomas pro covidos, sar andro mariben...“

„Odava hin vakeriben, natromas avka te duminel, bo daraha mek bu- ter...“

„Me darav imar akaňik buter, sar angle epidemija...“

„Mangav tut, mange muľa andal miro fajtos dost pro covidos...“

„Phares mange hin, ale šukares len parundal. Sar avela o mariben, savore meraha sar o patkaňi pre kopa...“

„Me duminavas, hoj adaj vakera- ha lošaha, the...“

„Savo lošaviben, kana odava Ha- mačkos, so kerđa le Rusenge...“

„Mangav tut, odava pes andre thode o Američani, ačhaľos?“ o go- đaver Rom phenel, the hazdel o cimbli.

„Me naachaľuvav...“

„Oda hin avka,“ phenel, the mu- khel avri andal o muj o thuv, „amen sam cikňi phuv, the jon amen keren erdavipen pro Rusi, the jon pes ga- ruvena, ačhaľos man?“

„Odava hin savoro špijoňis. Oda amen o Roma nasam solidarne, aňi naavaha, hi?“

„Isto, naavaha, amen jon naka- men, čak kana hin o avri kidňi- pen...“

„Somnakune manuša, ačhen imar te vakerel ajse lava, bo chuda- va olestar nasvalipen. Feder tu- menge cinen caklos, the pijen tu- menge, ko džanel, sar odava džala!“ phenel amenge phuri romňi.

„Hin tut čačipen, romňije, sar pi- jaha, naduminaha avka, so phenes, Feri?“

„Avka, hi, daha jekhetane o love, the cinaha caklos vodkica. The dikhava pro internetos, s'oda hin o lav solidarita, bo nasam ajse di- line, so?“

„Tu ole internetoha furt...“

„Odava bi dikhehas, so odoj hin, so hin pro dikhiben, vaš oda som me ajso godaver...“

„Me čak dikhav pre televizija...“

„Andre televizija but chochaven, natromas savoreske te paťal...“

„Me džav imar khere, ačhen De- vleha.“ Me andro miro bitos dumi- nava, so hin solidarno...

Irena Eliášová

Dva vůdci krajně pravicových Proud Boys skončili za útok na Kongres USA ve vězení!

Federální soudce ve Spojených stá- tech v pondělí poslal do vězení dva vůdce krajně pravicové skupiny Proud Boys, které úřady obviňu- jí z toho, že plánovali a koordino- vali lednový útok na Kongres. Ten zrovna projednával formální potvr- zení výhry demokrata Joea Bidena v prezidentských volbách. Podle listu The Washington Post se jed- ná o dílčí vítězství pro prokurátory v jednom z nejsledovanějších přípa- dů vzešlých z lednových nepokojů.

Joseph Biggs a Ethan Nordean jsou stíháni od 10. března, na soud čekali do pondělka na svobodě. Fe- derální soudce Timothy Kelly však nyní došel k závěru, že jsou oba ne- bezpeční, a že se nemohou za žád- ných podmínek pohybovat na svo-

bodě. Oba muži podle něj pomáha- li politicky motivovaným násilnos- tem, ačkoliv sami nebyli při nepo- kojích ozbrojeni a nikoho přímo nenapadli.

Ve stejné kauze jako Biggs a Nor- dean čelí obviněním rovněž Zacha- ry Rehl a Charles Donohea, kteří jsou ve vězení již od března. Proku- ratura obvinila v souvislosti s nepo- koi v Kapitolu více než 20 osob, kte- ré jsou podle nich členy, lídry, nebo společníky Proud Boys.

Skupina sama sebe popisuje jako politicky nekorektní pánský klub, sdružující „západní šovinisty“. Její členové se často pouštějí do poulič- ních střetů s antifašistickými akti- visty a většina z nich podporuje ex- prezidenta Donalda Trumpa, který

loni často vyzýval k tvrdému postu- pu policie proti členům hnutí Anti- fa.

Rozhodnutí soudce Kellyho je podle The Washington Post prvním úspěchem pro prokurátory, kteří tvrdí, že někteří členové Proud Boys a další pravicově extremistické sku- piny Oathkeepers plánovali útok na Kapitol s předstihem a nebyli tak jen strženi davem. Ten k pochodu k síd- lu Kongresu povzbudil Trump svým proslovem, v němž těsně před nepo- koi znovu opakoval nepodložená tvrzení o „ukradených“ volbách a svoje příznivce vyzval, aby „bojo- vali hlava nehlava“.

Federální úřady nyní v souvislos- ti s nepokoji stíhají dohromady asi 380 lidí.

ČTK

Solidarita ani...

Já absolutně nerozumím této době, v jaké nyní žijeme. Už rok prožíváme hroznou epidemii a kolem nás umírají lidé, jak staří tak mladí. Můžu říci, že nešílíme za zesnulými jako kdysi, neboť jsme si zvykli, že každou chvíli slyšíme „ten umřel, ta umřela“. Jsme jako vystrašení bojácní svědci denních zpráv a taky se stále bojíme, abysme se nenakazili tou nemocí. Člověk nejde ani ven mezi lidi a už je mi z toho nanic! Konečně povolili páni jít ven, tak jdu. Venku je pěkné počasí, slunce svítí tak silně, jako kdyby chtělo říci „pojd’ ven, je klid a mír“. Jak dlouho jsme mohli mluvit o míru? Krásně dlouho, hodně roků. Ale budeme to moct ještě dlouho říkat? Jdu ven, u nás na sídlišti před paneláky jsou lidi, mají židličky a baví se společně, nahlas, je slyšet každé jejich slovo. Beru si taky svoji židličku a jdu k nim.

„Dobrý den...“ zdravím je.
„Vám taky, je fajn, že jdete taky mezi nás...“
„Už jsem dlouho nikde nebyla a vy snad taky, ne?“
„Máte pravdu, paní, pro všechny platí zákaz, ha, ha, co vláda nařídí, to je svaté...“ říká postarší pán, chce být asi zajímavý.
„Jistě, jsme jako jedna velká rodina, musíme jít...“
„Prdlajs musíme, ten Volný nemusí... a je poslancem, dělá si, co chce!“ přidává se další do debaty.
„Chlape, on asi ví, co se tam děje, proto si dělá, co chce a mluví...“
„Nejsme solidární, my tady Romové nemusíme...“
„Co je solidární, ani nevím, co to slovo znamená, nerozumím

tomu...“ říká ten postarší muž a pálí cigáro.
„Abychom drželi pospolu, si myslím,“ promluvila mladá Romka.
„Jak my můžeme držet spolu, když nás právě trhají od sebe? Není už komu věřit, nebo vy tomu rozumíte, co se děje v té politice? Já teda ne...“
„Politika je velmi závažná věc, na to my nemáme, abychom porozuměli, co ti pánové spravují...“
A začala velká debata mezi námi, každý se snaží dávat své rozumy, ale ani jednu větu nedokončím, kterou začnu.
„No, jen si vezměte, co zase provedli ti chytráci ve vládě...“
„No, jsou tak chytrý, že na nás přivolají válku...“ nahněvaně vykřikla jedna Romka.
„Ježíši! To by tak scházelo!“
„To nebude tak dlouho trvat, moje zlatá, Rusko, to je velká velmoc, ne jako my, maličká země, jako zrnko v prachu...“
„Gádžové vyhodili Rusy z naší země, no, to je přeci velká urážka, to si Putin nenechá líbit, co myslíte?“
„Nelíbí se mi to vůbec a mám velké obavy. Už se nemusím těšit, že skončí ten ohavný virus, radši bych zemřel, než zažít válku...“
„To jsou ale řeči, nesmíme tak uvažovat, jinak se budeme ještě víc bát...“
„Já už se bojím teď, ještě víc, než před tou nákazou...“
„Prosím tě, mě vzala ta nemoc skoro celou rodinu...“
„Je mi to líto, ale měli aspoň pěkný pohřeb, hezky jste je uctili. Ale jestli bude válka, tak všichni pochcípáme na hromadě jako krysy...“

„Já myslela, že si tady mezi sebou pokecáme vesele a ...“
„Jak můžeme vesele? Když ten Hamáček vymyslel na Rusy takovou hloupost...“
„Prosím tě, to do toho vrtají Američané, chápeš?“ chytrý pán s cigárem pozvedl obočí.
„To opravdu nechápu...“
„To je tak,“ vyfoukl dým a spustil, „my jsme malý státeček a nás využijí ke zlu proti Rusům, aby oni se skryli, chápeš?“
„To je samá špionáž. To my Romové nejsme vůbec solidární, ani nebudeme, že?“
„Je jasné, že nebudeme, neboť nás k ničemu nepotřebují, jenom k volbám...“
„Lidi zlatý, přestaňte už kecat, takové hlody, já z toho dostanu vyrážku. Radši si kupte flašku a vypijte ji, kdo ví, jak to všechno dopadne!“ radí jim stará ženská.
„Máte pravdu, paní, když si člověk vypije, nemyslí na politiku, ale na něco veselejšího, co říkáš, Fando?“
„Jo, jo, složíme se a koupím flašku vodky. Musím se mrknout na internet, co znamená to slovo solidární, abychom nekecali nesmysly, přeci nejsme až tak blbí, co?“
„Ty s tím internetem furt...“
„To bys koukal, co všechno tam najdeš a uvidíš, proto já vím všechno...“
„Já nemusím všechno vědět, mně stačí televize...“
„V televizi všichni lžou, nesmíš všemu věřit...“
„Já se s vámi rozloučím, mějte se.“ Jdu do svého bytu a budu přemýšlet o solidárnosti...

Irena Eliášová

Kameny zmizelých v Jaroměřicích nad Rokytnou

Amatérský badatel Pavel Prokop zmapoval osudy Židů, kteří žili v Jaroměřicích nad Rokytnou na Třebíčsku do druhé světové války a zemřeli během holokaustu. Ve spolupráci s městem také domluvil, aby na jejich památku byly před jejich posledním bydlištěm umístěné takzvané kameny zmizelých. Původně měly být slavnostně položeny 9. dubna. Kvůli pandemii koronaviru se ale jejich umístění posunulo, řekl ČTK Prokop.
Původní termín odhalení kamenů měl spojitost s připomenutím povstání Židů ve varšavském ghetu z roku 1943. Nový termín ještě stanovený nebyl. „Ale samozřejmě by se asi hodilo využít třeba předvečer 8. května, kdy vzpomínáme na oběti druhé světové války,“ řekl Prokop.
Jaroměřice nad Rokytnou neměly vlastní židovskou obec, velkým centrem byla nedaleká Třebíč. Jaroměřice spadaly pod Moravské Budějovice, kde je i židovský hřbitov.
Prokop už dřív studoval osudy jaroměřických obyvatel, kteří zemřeli za první světové války. „Pak jsem se posunul i na druhou světovou válku a v kronice města mě zaujala řada stejných jmen. Byla to rodina Schallingerova, tři jejich děti, které

už byly dospělé,“ řekl Prokop. Osobně se účastnil pokládání kamenů zmizelých v Brně, což ho inspirovalo i pro jaroměřické oběti. Následovalo dohledání jejich osudů, jednání s židovskou obcí nebo jaroměřickou radnicí, která kameny objednala.
Jednou z obětí byl Berchtold Schallinger narozený v roce 1879. Do roku 1938 pracoval jako správce jaroměřického lihovaru. V květnu 1942 ho spolu s dalšími Židy nacisté odvezli do Terezína a krátce nato do Lublinu, kde byl zavražděn. Rok před transportem byl několik týdnů ve vazbě. Zatklo ho gestapo, které vyšetřovalo vyvěšení československé vlajky na věži jaroměřického kostela na Velikonoce 1941. Před vraty kostela se tehdy také objevil nápis Čechové věrte v naše vítězství.
Kameny zmizelých připomenou také Schallingerovu ženu Viléminu, která zemřela stejně jako její muž v Lublinu v roce 1942. Jejich nejstarší syn Adolf byl údajně členem protiněmecké organizace Mafie. Jeho osud je nejasný. Od roku 1944 už se nikomu neozval. Mohl být jednou z obětí koncentračního tábora v Osvětimi. Oficiálně ho za mrtvého prohlásil až soud v roce 1947.

Druhý syn Robert se narodil čtyři roky po Adolfovi, v roce 1915. Měl se stát lékařem. Kvůli uzavření vysokých škol už studium nedokončil. Údajně spolupracoval s beskydskými partyzány. Byl zatčen a zemřel v roce 1943 při výslechu v brněnských Kounicových kolejích, během kterého vyskočil z okna. Nejmladší v rodině byla Růžena, která se provdala za Ericha Frieda z Moravských Budějovic. Oba zemřeli v Osvětimi. Zatčení byli ještě před hromadnými transporty z května 1942.
Z Jaroměřic nad Rokytnou byl do transportu odvezen také Alois Brandeis, který zemřel v roce 1945 v koncentračním táboře Buchenwald. Byl bratrem Viléminy Schallingerové. Do Jaroměřic se dostal po útěku z Rakouska. Do transportu musela v květnu 1942 i jaroměřická obchodnice Růžena Hoffmannová. Pravděpodobně zemřela v Treblince ještě v roce 1942, bylo jí 69 let.
Tradici pokládání kamenů zmizelých před domy, ve kterých kdysi žily oběti holokaustu, založil v roce 1992 německý umělec Gunter Demnig. V Česku bylo prvních deset kamenů zmizelých položeno v říjnu 2008 na pražském Josefově. ČTK

Covid krize

Covid zasáhl všechny na celém světě. Já osobně tomu až tak nerozumím, těm virům. Nejsem vzdělaná a nebudu tu používat odborná slova, pouze budu psát jako obyčejná žena a matka z lidu.
Covid – co to je? Je to jakási pro mě neznámá nemoc, která zabíjí lidi. Krize? Víím, co to je, tomu rozumím, už rok kvůli tomu viru lidi trpí, onemocněli a ztratili práci, někteří i zemřeli. Moje dcera to také prožila, díky Bohu dostali ji z toho „zla“ lékaři, za což jim ze srdce děkuji. Krize na nás nedolehla, protože já a manžel jsme již důchodci, jenomže mnoho lidí tu krizi má. Je mi jich moc líto. Je mi líto těch dětí, které nemůžou do školy, mně to připadá jako „zákaz“ dýchat. Je mi líto, že jsem se dožila takového života dnešních dnů.
Nemám ráda politiku, protože jí nerozumím, ale vidím, co se kolem nás děje, to není dobré, já v tom nevidím nic dobrého! Mám obavy, co se bude dít. Ten výbuch ve Vrbětčích, po sedmi letech se dozvídáme, že to Rusové mají na triku. Jak tomu můžeme věřit? Jak se dozvíme pravdu? Co se zase chystá? To se nedovíme nikdy! Já bych chtěla být muškou a být na chvíli u těch „pánů“, kteří to spravují a o tom jednají, potom bych snad věděla pravdu. Jinak to není možné, budeme muset věřit tomu, co bude hlásat televize. Nedokážu domyslet, co nás čeká, ale nic dobrého to asi nebude, nejdříve se vyhazují z ambasad a potom, co dál? Jaké sankce budou?
Jak se houfně nadávalo na komunisty, ale žili jsme v té době v takovém strachu? Žili jsme v takové bídě? Nebyla svoboda slova, a dneska je? Ne každému se žilo dle jeho představ, národ je zvyklý užívat si dovolenou v zahraničí a poznávat svět, skoro všichni volali po svobodě a co nám to přineslo? Větší zlo než dobro! Pro nás Romy nic dobrého, až za demokracie jsme poznali, co to je rasismus a diskriminace! Mnozí Romové se snažili dostat do vlády, a vzdělání Romové, ovšem nebylo jim umožněno, aby měli „slovo“.
Je toho mnohem více, o čem bych měla psát, ale nemám chuť a ani náladu, neboť bych měla velmi špatný den! Srdce se mi svírá při myšlence, co naši „páni“ ve vládě rozhodnou. Jak jim bude chutnat ta polévka, co si uvařili? Bude hodně pálivá nebo slaná? Budou střídat ministry, aby uvedli vše na pravou míru?
Můj názor nikoho nezajímá, myslím si, že víc lidí je takových, my nejsme zajímaví. U nás v zemi je důležitý člověk, který má miliardy. To je znát z toho, jak se psalo o smrti pana Kellnera, všude se o něm píše moc hezky, pan prezident ho dokonce vyznamenává. Ale jak se dostal k těm miliardám, to už nepíší, to je vše promlčeno! Ten, kdo má miliardy, ten je někdo! Není možné, aby se pracující člověk dostal k miliónům, i kdyby mál dvacet čtyři hodin denně. V naší zemi se začali rodit miliardáři, jak nastala demokracie, ani nemusím jmenovitě psát jejich jména, my všichni je dobře známe, byli to naši páni ve vládě, kteří byli u koryta a dařilo se jim!
Jsem zvyklá psát pravdivě a musím ukončit své psaní. Budu ráda, když čtenář se mnou bude souhlasit, aspoň budu spokojená, že máme stejný názor na dnešní dobu. Je mi to líto, ale mám obavy, že se na nás stahují mračna, kvůli lidem, kteří mají moc...
Irena Eliášová

Akce Čistá Vysočina je pro klienty Erka již tradiční zábavou i poučením

Jako každý rok se akce Čistá Vysočina zúčastnilo i Erko – nízkoprahový klub pro děti a mládež. Sbírat odpadky přišlo sedm dětí ve věku 6–13 let. „Nejprve jsme děti seznámili se základními pravidly sbírání a třídění odpadu, poté dostaly rukavice a vyrazili jsme. Prošli jsme parkoviště naproti benzinové pumpě OKO a podél garáží jsme se vydali ke Skalce, pracovnice Erka je organizaci a samotný průběh akce Martina Výtisková, správce Erka.
Děti sbírání moc bavilo, střídaly se v nošení pytlů a svůj úkol braly opravdu zodpovědně. Nakonec si pohrály na hřišti, které také uklidily. „Cesta děti vcelku znabila, brzy jsme se tak vrátili zpět k nám na Erko (pozn.: nízkoprahový klub pro děti a mládež Erko sídlí na ul. Žižkově 108 v Jihlavě),“ doplňuje Martina Výtisková. A zároveň dodává: „Mile nás překvapilo, že oproti předešlým ročníkům nebylo odpadků tolik. Nasbírali jsme „pouze“ tři pytle, z nichž žádný nebyl úplně plný.“
Tuto akci mají na Erku rádi, protože jejich touhou je žít v čistém okolí. Děti, které se sbírání pohozených odpadků účastní, to nutí zamyslet se nad tím, zda opravdu není lepší udělat pár kroků k popelnici. Pracovnice Erka se jednohlasně shodují: „Je pro nás úspěchem, že děti přemýšlejí nad tím, zda si ponechat odpadky od bonbónů v kapse, pokud koš není na dosah, nebo že si s sebou do přírody vezmou rovnou tašku, do které mohou odpad házet.“ Při té příležitosti mohou sbírat i odpadky, které tam nechal někdo před nimi. „Nikdo z nás přeci nechce žít mezi odpadem!“ závěrem dodává za tým Erko Martina Výtisková.
Marek Mašát

**muzeum
romské
kultury** **podcast**

m r k

rommuz.cz/podcasty

Fotografie Claude a Marie-José Carret

**muzeum
romské
kultury**

**Otisk
cest**

7 | 4 | 2021 — 31 | 12 | 2022

**MINISTERSTVO
KULTURY**

B | R | N | O

Ceník inzerce

celá strana 5 000 Kč (rozměr 26×40)
1/2 strany 3 500 Kč (rozměr 26×20 nebo 40×13)
1/4 strany 1 500 Kč (rozměr 13×20)
menší formát – 7 Kč/cm²
Sleva při opakované inzerci na druhé a další vydání 25%

žádosti o inzerci na: holomkova@srm.cz

Předplatné Romano hangos

příjmení, jméno:
název organizace:
adresa, PSČ:
e-mail: telefon:
počet objednaných výtisků:

způsob platby: ☐ hotově ☐ složenkou
☐ bankovním převodem bez faktury; variabilní symbol:
☐ bankovním převodem na fakturu

vyplněný formulář zašlete na adresu: Romano hangos, Bratislavská 65a, Brno 602 00. Fio banka, číslo účtu: 2300661977/2010

cena předplatného pro rok 2021 je 320 Kč

m r k

**30 let
muzea
romské
kultury**

rommuz.cz

Vydávání Romano hangos podporuje Ministerstvo kultury České republiky

Adresa redakce Romano hangos a Společenství Romů na Moravě

Bratislavská 65a, Brno 602 00
tel.: 545 246 673 www.srm.cz
číslo účtu: 27-488570217/0100

